

PM 2005 RIV (Dnr 322-391/2005)

Remiss av revisionsrapporten "Mobbning och annan kränkande behandling i Stockholms skolor"

Remiss från revisorskollegiet

Remisstid 15 april 2005

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Mirja Särkiniemi anför följande.

Bakgrund

Hösten år 2000 granskade revisionen arbetet med mobbning och annan kränkande särbehandling vid sexton kommunala skolor – tretton grundskolor inom fem stadsdelsnämnder samt tre gymnasieskolor inom utbildningsnämnden. I granskningen ingick bl.a. enkätundersökning till drygt 1 400 elever i skolår 3, 6 och 9 i grundskolan samt andra året i gymnasiet. Hösten år 2004 genomfördes en motsvarande enkätundersökning i samma skolor och i motsvarande klasser.

Sammanfattningsvis visar granskningen att det inte skett några stora förändringar av elevernas svar under fyraårsperioden. Positiva som negativa förhållanden är i stort oförändrade. En stor majoritet av eleverna trivs bra i skolan, känner sig trygga och upplever relationerna till kamraterna som positiva. I nästan alla skolor finns dock ett antal elever som känner sig otrygga, utanför och/eller mobbade. Likaså förekommer att elever utsätter varandra för nedsättande sexuella tillmälen. En stor del av de äldre eleverna upplever att de sällan eller aldrig får vara med och bestämma om sådant som är viktigt för dem. Ovanstående negativa upplevelser måste skolorna uppmärksamma, åtgärda och förebygga.

Revisorerna påpekar vikten av att mobbning och annan kränkande behandling aldrig kan tolereras och att staden på alla nivåer målmedvetet måste arbeta med dessa frågor. Enligt revisorerna behövs en för staden gemensam policy för att främja skolornas arbete mot alla former av kränkande behandling. Sammanfattning av revisionsrapporten redovisas i *bilaga*.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att nämnderna på ett systematiskt och ambitiöst sätt arbetar för att förhindra att mobbning eller annan kränkande särbehandling sker på skolorna. Det är viktigt att nämnderna fortsätter att aktivt arbeta med detta.

Mina synpunkter

Under hösten 2004 antog kommunfullmäktige en ny skolplan för Stockholms stad samt en elevhälsostrategi. Revisorerna har genomfört sin granskning innan dessa dokument har hunnit implementeras i skolorna. Revisorerna föreslår att en gemensam mobbningspolicy skall införas.

Jag anser att de nyligen beslutade styrdokument som staden har infört, tillsammans med de statliga styrdokument som finns, ger bra verktyg för skolorna för att motarbeta mobbning. Stadens dokument bör ges tid att verka och utvärderas innan ytterligare slutsatser kan dras.

Det är naturligtvis av högsta prioritet att skolorna arbetar med åtgärder mot mobbning och annan kränkande behandling. Jag anser att vilka åtgärder och insatser som behöver användas bäst hanteras på lokal nivå, d.v.s. av skolan.

Det är viktigt att staden följer upp hur arbetet med ovanstående förlöper. Under året kommer det att införas ett nytt kvalitetssystem för stadens skolor. I systemet kommer uppföljningen av kommunfullmäktiges antagna dokument vara utgångspunkten.

Jag föreslår att borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Som svar på remissen överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 30 mars 2005

MIRJA SÄRKINIEMI

Borgarrädsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* (m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrädsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. utbildningsnämnden i uppdrag att utarbeta ett handlingsprogram för trygghet och studie-
ro i Stockholms skolor.
3. därutöver anföra följande som svar på remissen:

Stadens revisorer har under många år pekat på behovet av en för staden gemensam policy för skolornas arbete mot alla former av kränkande behandling, eftersom de nuvarande Skolplanen och Strategin för elevhälsa inte tillgodoser de krav som kan ställas på en sådan policy. En sådan policy utarbetades av den borgerliga majoriteten, men avslogs av socialdemokraterna efter valet.

Det är oacceptabelt att inte lyssna på revisorernas kritik och utarbeta en stadsövergripande policy mot kränkande behandling. Tusentals barn mobbas i Stockholms skolor varje år samtidigt som vi vet att mobbning och annan kränkande behandling kan bekämpas mer effektivt än vad som sker idag. Men då räcker det inte att som socialdemokraterna nöja sig med otydliga formuleringar i skolplanen.

I våra grannländer Norge och Island har de borgerliga regeringarna startat forskningsbaserade åtgärdsprogram som på kort tid minskat mobbningen med upp till 50 procent. I vår grannkommun Sollentuna pågår nu ett ambitiöst arbete med att genom liknande metoder främja trygghet och arbetsro i skolan. Stockholm borde följa deras exempel och inte som socialdemokraterna nöjer sig med vackra ord och otydliga planer.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edbolm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Hösten år 2000 granskade revisionen arbetet med mobbning och annan kränkande särbehandling vid sexton kommunala skolor – tretton grundskolor inom fem stadsdelsnämnder samt tre gymnasieskolor inom utbildningsnämnden. I granskningen ingick bl.a. enkätundersökning till drygt 1 400 elever i skolår 3, 6 och 9 i grundskolan samt andra året i gymnasiet. Hösten år 2004 genomfördes en motsvarande enkätundersökning i samma skolor och i motsvarande klasser.

Sammanfattningsvis visar granskningen att det inte skett några stora förändringar under fyraårsperioden. Positiva som negativa förhållanden är i stort oförändrade. En stor majoritet av eleverna trivs bra i skolan, känner sig trygga och upplever relationerna till kamraterna som positiva. I nästan alla skolor finns dock ett antal elever som känner sig otrygga, utanför och/eller mobbade. Likaså förekommer att elever utsätter varandra för nedsättande sexuella tillmälen. En stor del av de äldre eleverna upplever att de sällan eller aldrig får vara med och bestämma om sådant som är viktigt för dem. Ovanstående negativa upplevelser måste skolorna uppmärksamma, åtgärda och förebygga.

Revisorerna påpekar vikten av att mobbning och annan kränkande behandling aldrig kan tolereras och att staden på alla nivåer målmedvetet måste arbeta med dessa frågor.

Revisorsgrupp 1 har överlämnat revisionsrapporten till kommunstyrelsen för yttrande senast den 15 april 2005. Sammanfattning av revisionsrapporten redovisas i *bilaga*.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 mars 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret instämmer i revisorernas uppfattning att mobbning och annan kränkande särbehandling inte kan accepteras och om det förekommer måste det uppmärksammas och åtgärdas.

Som helhet gör stadsledningskontoret den bedömningen att nämnderna på ett systematiskt och ambitiöst sätt arbetar för att förhindra att mobbning eller annan kränkande särbehandling sker på skolorna. Det är viktigt att nämnderna fortsätter att aktivt arbeta med detta för att tillse att alla elever skall känna trygghet och glädje att gå till skolan.

Enligt revisorerna behövs en för staden gemensam policy för att främja skolornas arbete mot alla former av kränkande behandling. Utbildningsnämndens förslag till Policy för stadens skolor för att främja arbetet med mobbning och annan kränkande behandling behandlades i kommunfullmäktige den 20 september 2004. Beslutet blev att inte fastställa förslaget då kommunfullmäktige anser att intentionerna i förslaget till policy är tillgodosedda i Skolplan för Stockholms stad och Strategi för elevhälsa i Stockholms stad.

Stadsledningskontoret anser, som kommunfullmäktige, att ovan nämnda styrdokument väl tillgodoser stadens behov av styrning. Dokumenten skall vara styrande och vägledande för utvecklingen av verksamheten. Kontoret anser vidare att vilka åtgärder och insatser som behöver användas bäst hanteras på lokal nivå, dvs av skolan. En detaljreglerad policy skulle inte bättre nå målet.

Av stadens kvalitetsredovisningar för 2004 framgår att skolorna är väl medvetna om att mobbning och annan kränkande särbehandling förekommer och arbetar aktivt med insatser och förebyggande arbete med problemet. Ett arbetssätt i detta som nämnderna fortsatt att utveckla under året är värdegrundsarbetet. Detta sker på ett systematiskt och regelbundet utifrån normer

och värden. Syftet är att alla tillsammans är medvetna och överens om förhållningssätt och attityder. I detta arbete är viktigt att alla inblandade som personal, elever och föräldrar är involverade.

Skolorna är väl medvetna om att mobbning eller annan kränkande särbehandling inte skall tolereras och arbetar utifrån sina förutsättningar med insatser för att förhindra detta. Alla nämnder redovisar i sina kvalitetsredovisningar insatser och åtgärder för att förhindra mobbning. Exempel är att skolorna har handlingsplaner mot mobbning, anti-mobbningsgrupper och kamrattstödare.

Kvalitetsredovisningarna beskriver olika modeller för elevrepresentation i skolans olika styrande organ. Det kan gälla elevrepresentation i skolans olika beredande organ såsom skolkonferens, programråd, matråd och rundabordssamtal. Självklart är arbetet med elevråd och klassråd. Av kvalitetsredovisningarna framgår inte tydligt hur eleverna kan påverka sin egen situation. Detta är ett utvecklingsområde.

SAMMANFATTNING

Sammanfattning av revisionsrapporten "Mobbning och annan kränkande behandling i Stockholms skolor"

Hösten 2000 granskade revisionen arbetet mot mobbning och annan kränkande särbehandling vid sexton kommunala skolor – tretton grundskolor inom fem stadsdelsnämnder samt tre gymnasieskolor inom utbildningsnämnden. I granskningen ingick bl a en enkätundersökning till drygt 1 400 elever. Hösten 2004 har enkätundersökningen genomförts på nytt vid samma skolor. Under våren 2005 kommer enkätundersökningen att följas upp genom intervjuer med elevvårds-team/antimobbningsgrupper vid de berörda skolorna.

I rapporten redovisas resultaten skolårsvis. Resultatet för respektive skola kan däremot inte utläsas ur rapporten. Varje medverkande skola har dock fått del av sitt fullständiga resultat för att kunna använda det inom skolans antimobbningsarbete. Den samlade bilden vid en jämförelse av enkätsvaren år 2000 och 2004 är en stor överensstämmelse i resultaten. Elevernas svar tyder på att några stora förändringar inte skett under denna fyraårsperiod – både positiva och negativa förhållanden är i stort oförändrade.

Undersökningen år 2004 visar, på samma sätt som undersökningen år 2000, att en stor majoritet av eleverna trivs bra, att de känner sig trygga i skolan och att de upplever relationerna till kamraterna som positiva.

Vid båda undersökningstillfällena finns dessvärre också ett antal elever som ofta är otrygga, saknar kamrater, ofta känner sig utanför och mobbade, vilket är mycket oroande. Det är så mycket som 5-10% av eleverna som känner sig otrygga i skolan. Andelen som ofta eller ibland är rädda för att gå till skolan är också förhållandevis stor, särskilt i skolor 3. Ca 2-3% eleverna svarar att de ofta blir mobbade i skolan.

Elevernas omdömen är i stort lika år 2004 och 2000 vad gäller de förebyggande insatserna och möjligheterna att få stöd i skolan vid problem och mobbning. Det verkar således inte ha blivit vanligare att man tar upp och pratar om mobbning och liknande i skolan, trots att dessa frågor varit mycket debatterade under senare år. Det finns inte heller någon tydlig ökning i graden av upplevt vuxenstöd i dessa sammanhang. I nian upplever nästan 20% av eleverna att de inte har någon vuxen att vända sig till om de blir illa behandlade eller mobbade. En stor del av eleverna i nian och i gymnasiet upplever också att de sällan eller aldrig får vara med och bestämma om sådant som är viktigt för dem.

I några avseenden finns dock en tendens till förbättring. Det gäller t ex elevernas användning av nedsättande sexuella tillmälen om varandra. Det gäller även i vilken utsträckning de vuxna i skolan lägger märke till när elever behandlar varandra illa i skolan. Revisionskontoret ser dock allvarligt på att det fortfarande är mycket vanligt att elever kallar varandra hora, böger eller liknande och att det är så många elever som fortfarande svarar att vuxna i skolan inte märker om elever behandlar varandra illa.

Revisionskontoret vill särskilt framhålla att även om det är en förhållandevis liten andel elever som svarar att de själva eller någon annan blivit mobbade, måste de medverkande skolorna noga analysera sitt resultat i enkätundersökningen och aktivt ta hand om och förebygga de negativa företeelser som kan finnas.

Revisionskontoret anser också att det – mot bakgrund såväl av skolans viktiga uppdrag att motverka alla former av kränkande behandling som av ett eventuellt skärpt skadeståndsansvar för kommunerna – finns ett stort behov av en för staden gemensam policy för skolornas arbete mot alla former av kränkande behandling. Enligt revisionskontorets mening tillgodoser inte den senast antagna Skolplanen respektive Strategin för elevhälsa de krav som kan ställas på en för staden gemensam policy i dessa frågor. Behovet av en sådan policy kvarstår således.